

LAVINIA BETEA

PRINTESELE ROȘII

Femei și bărbați, părinți și copii
în ideologia și cotidianul comunist

CORINT
ISTORIE
AUTORI ROMĂNI

LAVINIA BETA

PRINTESELE ROȘII

Femei și bărbați, părinți și copii
în ideologia și cotidianul comunist

CORINT
ISTORIE
AUTORI ROMÂNI

—2024—

După moartea părinților și schimbarea regimului, presa a făcut „dezvăluiri senzaționale” asupra relațiilor amoroase ale fetei. N-au fost multe, comparativ cu iubirile și rupturile declarate de „divele” televiziunilor și rețelelor de socializare din zilele noastre. Într-o tabără studențească, Zoia l-a cunoscut pe Dan Vincze, un tânăr medic clujean. Zvonurile au pus eșecul relației în seama mamei, care nu-i agreea pe unguri. Tinerii se întâlneau la jumătatea drumului, la Predeal. Nu trăgeau, desigur, la hotel, cuplurile necăsătorite nefiind acceptate în spații comune de cazare. Vila de la Predeal destinată Ceaușeștilor o foloseau mai mult copiii lor. În cele din urmă, mama a părut să cedeze insistențelor fiicei și să consimtă la căsătorie. Au fost și părinții doctorului invitați de viitorii cuscri la București. Se pare însă că tânărul, vexat de refuzuri și tracasat de atâtea verificări, s-a angajat într-o altă relație, dusă repede la căsătorie. Pentru Zoia, lovitura a fost cumplită.¹

Poate în compensație pentru suferința fetei, părinții au luat-o în vizita oficială din septembrie 1973 în Costa Rica, Venezuela, Columbia, Ecuador și Peru. Nu făcea parte din delegație, grupul fiind însă mai numeros decât în alte dăți. Printre jurnaliștii acreditați să transmită despre programul oficial, să scrie reportaje și note de călătorie l-au inclus și pe Petru Popescu², scriitor în mare vogă. Romanele sale, deși cu succes la public și critica literară, n-ar fi fost argumente suficiente ale propunerii de acreditare într-o astfel de misiune. Tânărul romancier deținea însă și funcția de membru supleant al CC al UTC. *Supleantul* va fi titlul romanului pe care-l va scrie și publica după moartea

¹ Interviuul autorului cu Violeta Năstăsescu la 5 mai 2017.

² Petru Popescu (n. 1944), ziarist, romancier, autor de scenarii de filme. Romanul *Prins* (1969) a fost marele său succes. În 1974, profitând de participarea la un seminar internațional, s-a stabilit în SUA.

Zoiei.¹ Acolo narează idila cu fata Ceaușeștilor în acea călătorie. Chiar dacă Zoia a fost însoțită continuu de ofițeri din serviciul de pază și protecție al președintelui României, încă mai consistent și mai insistent în locuri necunoscute și împrejurări imprevizibile decât acelea. În paranteză fie spus, în Chile nici n-au ajuns, deoarece tocmai atunci s-a produs lovitură de stat împotriva președintelui Allende². Astfel că povestea de dragoste relatată de Petru Popescu a adus și aduce zâmbete malițioase pe fețele martorilor din anturajul familiei prezidențiale...

A circulat însă o altă istorie pasională, în primii ani de după 1990, cu finalul macabru al unei crime comise la comanda Ceaușeștilor. Mihai Matei, licențiat în engleză, era ziarist la revista *Lumea*, o publicație extrem de apreciată în epocă. Angajarea în redacția ei ar fi fost visul oricărui gazetar, deoarece presupunea documentări din surse externe și, uneori, călătorii în străinătate. În rapoartele prezentate Elenei Ceaușescu de către „intimii” săi, Matei apărea ca afemeiat, petrecăreț, dacă nu chiar bețiv, meteahnă obișnuită în breasla jurnaliștilor. Trimis într-o documentare la Rabat, n-a rezistat tentației de a călători și pe alte meleaguri africane. După ce i-a expirat viza marocană, a plecat în Guineea. Fără vaccinurile de rigoare, în condițiile dure ale acelor ținuturi încă nepregătite pentru turismul european, ziaristul român s-a îmbolnăvit. A decedat la București, intervenția medicilor fiind fie tardivă, fie în necunoștință de cauză.³

¹ Petru Popescu, *Supleantul*, Curtea Veche Publishing, București, 2009.

² Salvador Allende (1908–1973), președinte al Republicii Chile (1970–1973). Mandatul său a fost întrerupt de o lovitură de stat militară, în urma căreia s-a sinucis.

³ Cătălin Olteanu, *Copiii Dictatorului. Zoia Ceaușescu, fiica boemă ce purta numele unei eroine sovietice*, „Evenimentul Zilei”, 7 iunie 2015.

Prin asocierea cu Pacea¹, preferatul Ceaușeștilor din Securitate și trădătorul lor notoriu, altă întâmplare cu Zoia a intrat în memoria colectivă. Fata bine educată suporta tot mai greu ingerințele și presiunile mamei. Detesta ifosele ei de savantă, știind prea bine că nu citise, în toată viața ei, o singură carte. Disprețuia bârfele, scandalurile și criticile ei de mahalagioaică. O ceartă a sfârșit altfel – Zoia a părăsit reședința. Furioasă și fără să comunice o direcție anume. Și-a abandonat mașina primită cadou de la șahul Iranului în zona Gării de Nord și a urcat într-un tren cu destinația în nordul țării. Alte zvonuri spun că ceruse găzduire unei prietene din București. Au intrat în alertă părinții, șefii Securității și ai Miliției, ofițerii din serviciul de pază și protecție. După spusele unor apropiați, Pacea a exploatat momentul pentru a-și demonstra atașamentul față de stăpâni. Trei zile cât a durat căutarea Zoiei, a stat în ghereta milițianului din colțul vilei din Primăverii. De acolo dirija căutarea. Nu s-a dezlipit de acel loc nici ca să ia masa, afixându-se ostentativ cu frugalul parizer cu pâine!² La Institutul de Matematică al Academiei s-a percheziționat minuțios biroul Zoiei. Benzile cu „ascultările” angajaților și informările asupra colegilor fetei au fost analizate aparte și prezentate mamei. O catastrofă! Din punctul ei de vedere, cercetătorii nu manifestau abnegație pentru muncă. În consecință, Tovarășa a dispus desființarea instituției,

¹ Ion Mihai Pacepa (1928–2021), profesia inițială: chimist. Adjunct al șefului DIE (1966–1972), prim-adjunct al șefului DIE (1972–1978). În 1978, pe când se afla într-o misiune în Germania Federală, a cerut azil politic în SUA.

² Lavinia Betea, Ștefan Andrei, *I se spunea Machiavelli, Ștefan Andrei în dialog cu Lavinia Betea*, ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura Corint, București, 2023, p. 315.

reorganizate ca Institutul pentru Creație Științifică și Tehnică (INCREST). Cu Zoia, șefă a secției de Matematică.¹

Fata Ceaușeștilor și-a susținut doctoratul cu teza „Extra-polări operatoriale”, sub coordonarea profesorului Ion Colojoară. Mai îndeaproape a colaborat cu matematicianul Ciprian Foaiaș, răsplătit, ca și alți meditari ai familiei Ceaușescu, cu aprobări de participare la manifestări științifice din străinătate. În anturajul Ceaușeștilor de această factură, n-a fost singulară nici opțiunea profesorului Foaiaș de a emigra.

Despre oamenii puterii, bogați sau talentați, se zvonesc multe. Prind mai cu seamă cele de rău. S-au păstrat însă despre fata Ceaușeștilor și amintiri care rețin organizarea unor congrese internaționale de matematică în România, cu somități mondiale.² Și empatia ei pentru colegi în suferință, cărora le-a comandat medicamente în străinătate, și intervenții pentru plecările unor cunoscuți peste hotare în scopuri turistice sau științifice.³ Cunoscându-i-se gusturile pentru lectură și artă, i-au fost dăruite cărți cu adulate dedicații, incunabule și lucrări de artă. S-a aflat și despre botezarea ei, pe ascuns, într-o parohie rurală din sudul țării, și despre postul ținut după obiceiul bunicii sale dinspre tată, și despre încercările de a învăța să gătească și de a pune conserve de iarnă...

¹ Interviuul autorului cu Grigore Arsene la 17 mai 2018.

² „Donația Zoia Ceaușescu” pentru Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, 15 iulie 2012, <https://www.tribuna.ro/stiri/eveniment/dona-tia-zoia-ceau-350escu-pentru-universitatea-lucian-bлага-din-sibiu-78761.html>, accesat la 10 august 2018.

³ La amintirea jurnalistului Șerban Cionoff (vezi Zoia. *Dincolo de amintire*, 22 noiembrie 2006, <https://jurnalul.antena3.ro/special-jurnalul/zoia-dincolo-de-amintirea-128-166-7451.html>) am adunat și alte mărturii pozitive ale părinților unor foști colegi de facultate și de la INCREST.

*

Bine păstrat a fost secretul primei căsătorii, cu profesorul de istorie Dinu Angelescu. De data aceasta și-a sfidat părinții, prezentându-se în martie 1977 în fața ofițerului stării civile. Tovarășa s-a dovedit și în acest caz bună cunoscătoare a slăbiciunilor omenești. Nu și-a primit ginerele nedorit în casă, dar fetei i-a îngăduit să rămână în luxosul apartament roz, destinat ei în vila din Primăverii. Zoia a continuat să frecventeze reședințele părinților ca și cum n-ar fi fost măritată. Cei care cunoșteau situația îi ignorau statutul de soție cu acte în regulă, dar neînsoțită în cercul lor.

Așa l-a întâlnit pe inginerul Ioan Mircea Oprean, cadru universitar la Politehnica din București, în toamna lui 1980.¹ I-a fost prezentat Zoiei de vărul ei, Dodu, fiul unchiului dinspre mamă, Gheorghe Petrescu. La finele lui 1981, soțul Zoiei a primit acasă sentința de divorț. Motivul: în timpul căsătoriei, soții n-au avut domiciliu comun. Într-adevăr, soția a continuat să-și mențină în actele de stare civilă adresa din Primăverii, iar soțul, pe cea din Calea Griviței. Începând din 1981, la comanda Tovarășei, de pe listele de repartitie ale absolvenților de învățământ superior au dispărut orașele cu peste o sută de mii de locuitori. A desființat și comisia guvernamentală care mai putea să îndrepte disoluția tinerelor familii de intelectuali, deși altfel sunau prevederile din Constituția țării. Astfel că sute, dacă nu mii de tineri intelectuali căsătoriți locuiau la sute de kilometri distanță unul de altul, uneori și de copiii lor.

¹ Ionuț Crivăț, *Cu Mircea Oprean, singur supraviețuitor al familiei Ceaușescu, despre istoria trăită (partea I)*, 12 februarie 2020, <https://www.cristoiublog.ro/cu-mircea-oprean-singur-supravietuitor-al-familiei-ceausescu-despre-istoria-traita-partea-i/>, accesat la 11 iunie 2023.

Abia în 1983, Ioan Mircea Oprean, viitorul ginere, a fost prezentat, oficial, socrilor. Tovarășa l-a verificat, cum s-ar spune, și moral, și intelectual. Ca și pe ceilalți prieteni ai copiilor ei, prin serviciile speciale. Dar pe universitarul pasionat de motoarele automobilelor viitoarea soacră l-a lăudat și traducătoarei sale de limbă engleză – băiat bun, care se poartă frumos și nu se atinge de băutură.¹ Deși, în parcursul profesional, tânărul trecuse prin multe comisii de examinare, Tovarășa a apelat la mâna ei dreaptă în materie de supervizare a cercetării, profesorul Ioan Ursu². „Examenul” l-a povestit cu umor însuși candidatul la mâna fiicei Ceaușeștilor:

Sunt chemat de profesorul Ursu, la cabinet – acolo era și Ștefan Bârlea³, șeful de cancelarie al lui socru-meu – care mă roagă să fac un material legat de perspective în dezvoltarea automobilului în următorii 25 de ani. Sunt și eu uimit de ce am putut să scriu în acea lucrare, pentru că toate s-au confirmat în viitor.

Am făcut materialul și tocmai când mă pregăteam să-l expun, să-l prezint... Atențiune! Profesorul Ursu, Bârlea sar ca arși aruncați din scaune. Intrase soacră-mea! S-a interesat de câteva detalii, ce facem acolo, ce material se prezintă și de către cine. „Bine, continuați” și iese. „Știi cine era?”, mă întreabă profesorul Ursu. Am zis, da, cu jumătate de gură, dar

¹ Violeta Năstăsescu, *Elena Ceaușescu, Confesiuni fără frontiere*, Editura Niculescu, București, 2011, p. 182.

² Ioan Ursu (1928–2007), fizician. Membru al CC al PCR și al CPEx (1969–1989), unul dintre colaboratorii Elenei Ceaușescu în construcția carierei sale „științifice”, adjunctul ei la CNST.

³ Ștefan Bârlea (1934–2014), inginer. Membru al CC al PCR (1969–1989), membru supleant al CPEx (1984–1988), șef al Protocolului de Stat (1972–1973), șef de cabinet la Președinția RSR (din 1974), șef al secției Cancelarie a CC al PCR (1981–1982), președinte al CSP (1982–1988).

nu am făcut legătura cu prezența ei acolo. De fapt, toate erau aranjate. Elena Ceaușescu intrase să vadă cine sunt, cum sunt, cum arăt; ăștia mă puseseră să fac respectivul material ca să vadă dacă mă duce sau nu capul.

Bineînțeles, au mai fost multe alte probe prin care m-au trecut. Credeți, dumneavoastră, că mă apropiam de ea așa, oricum.¹

S-au căsătorit și au locuit la început în vila din Primăverii, cu socrii. Au primit de la ei și un cadou de nuntă, un autoturism Dacia – în anii prohibiției la importuri. Tinerii n-au fost încântați, astfel că soacra a achiesat la colaborarea Securității în achiziționarea unui Renault Fuego GTS.²

Relația maritală va fi de dedicată dragoste și reciprocă prețuire. Ginerele li s-a adresat totdeauna socrilor așa cum o făceau subalternii lor direcți, cu „Tovarășul” și „Tovarășa”. Au vrut să-și cumpere o casă a lor, dar soacra i-a descurajat, invocând nu se știe ce lege. A consimțit la mutarea Zoiei și a lui Nicu în câte un apartament situat într-o vilă din centrul Capitalei.³ Tovarășii au rămas singuri în palatul din Primăverii – pentru ei și urmașii lor nu se punea problema spațiului excedentar.

¹ *Cu Mircea Oprean, singur supraviețuitor al familiei Ceaușescu, despre istoria trăită (partea a II-a)*, <https://www.cristoiublog.ro/cu-mircea-oprean-singur-supravietuitor-al-familiei-ceausescu-despre-istoria-traita-partea-a-ii-a/>, accesat la 11 iunie 2023.

² Ionuț Crivăț, *Cu Mircea Oprean, singur supraviețuitor al familiei Ceaușescu, despre istoria trăită (partea a II-a)*, 12 februarie 2020, <https://www.gandul.ro/actualitate/galerie-foto-cu-ce-pret-a-fost-vandut-la-llicitatie-renaultul-fuego-gts-1983-cadoul-familiei-elena-si-nicolae-ceausescu-catre-fiica-lor-zoia-cu-prilejul-casatoriei-acesteia-19791847>, accesat la 11 iulie 2023.

³ Strada George Enescu nr. 2-4 din București, actualmente sediul UNITER.

„Dedic această carte deopotrivă iubitorilor de istorie și celor interesați de psihologie. Îi am în vedere pe toți aceia care cred că mama ori tata, dacă nu ambii părinți le-au distrus viitorul. Dar, mai ales, pe părinții frustrați sau nefericiți că nu sunt ascultați, onorați sau mândri de copiii lor.

Fără a insista asupra diverselor și nenumăratelor teorii psihologice privind personalitatea, mă voi limita la simțul comun, atrăgând atenția adepților necondiționați ai trainerilor și consilierilor de dezvoltare personală că exemplele din această carte demonstrează că nici măcar aceia care și-au propus să schimbe lumea, creând «oameni noi», n-au reușit să-și modeleze urmașii în sensul dorit. Și că mărunte întâmplări din timpuri interesante pot să te ridice în înălțimea cuibului de vultur. Tot astfel cum hazardul întâlnirii cu oameni nepotriviți, în locuri nepotrivite, te poate conduce la moarte.

Istoria, s-a spus printre atâtea altele, e și filozofie predicând prin exemple.”

LAVINIA BETEA

Parteneri media:

**OBSERVATOR
CULTURAL**

Carte recomandată de

Historia